

TÍÐINDI

Fleiri útlendingar mugu flyta til Føroya at búgva

FÓLKAVØKSTUR Hóast allir føroyingar, sum eru uttanlands og lesa, flyta heim aftur, er tað ikki nóg mikið til at tryggja fólkavøkstur í Føroyum

Áki Bertholdsen

– Tað er betri at vera ein stórur fiskur í einum lítlum akvarium, enn at verða ein lítil fiskur í einum stórum akvarium.

Hetta verður kanska ein boðskapur, sum skal lokka føroyskar útsetar at flyta heim aftur til Føroya at búgva.

Tað, sum liggur í hesum er, at hjá framfýsnum og virkishugaðum ungum fólki, er tað lættari at gera mun og at byggja land í einum lítlum samfelagi sum tí føroyska, enn tað er í einum stórum samfelag.

Á landsfundinum hjá Sambandsflokkinum leygardagin, var Erika Hayfield biðin at siga nøkur orð um fráflyting og fólkavøkstur.

Hon er forkvinna í arbeiðsbólkinum hjá samgonguni, sum skal koma við uppskotum um, hvussu vit fáa vent keðiliga gongdini við minkandi fólkatáli í Føroyum, til ein fólkavøkstur.

Arbeiðsbólkurin er næstan liðugur og fer at leggja eitt álit fyri samgonguna fyrst í apríl.

Men á landsfundinum hjá Sambandsflokkinum lyfti hon lokinum eitt lítið sindur á og greiddi heilt yvirskipað frá arbeiðnum.

Hon er samd við teimum, sum siga, at spurningurin um fólkavøkstur er størsta avbjóðingin, vit hava í samfelagnum.

Tað skilst eisini, at í álitinum, sum verður lagt fram í næstum, eru nógvar uppskot og tilmæli, eisini tilmæli, sum fara at koma óvæntað á politisku skipanina.

Fráflyting og trot á kvinnur, er ein avbjóðing, sum øll útjaðarasamfeløg hava, so tað er ikki bara galdandi fyri Føroyar.

Men tað, sum ger tað spurningin nógvar meiri álvarsaman hjá okkum er, at í øðrum londum flyta fólk úr útjaðaranum í stórbýrarnar í hesum sama landi og sostatt

minkar fólkatálið í landinum sum heild, ikki.

Men hjá okkum flyta tey uttanlands.

Í aftasta enda

Erika Hayfield sigur, at í álitinum hava tey ikki lagt so stóran dent á tann negativa partin í føroyska samfelagnum.

Heldur hava vit lagt dent á teir móguleikar, sum eru.

– Í Føroyum er stóðan tann, at vit eru einar 2000 færri kvinnur enn menn og tað eru bara í 13 londum í heiminum, har kynsbýrið er ójavnari.

– Men tað merkir heilt einfalt, at tað verða ikki fødd nóg nógvar børn í Føroyum til at fólkatálið veksur, hóast kvinnurnar í Føroyum, eru evropameistarar í at eiga børn við tað, at tær eiga 2,2 børn í part í miðal.

Hinvegin vísti Erika Hayfield á, at kringumstøðurnar í samband við tað at eiga børn, eru ikki nóg góðar.

Eitt nú eru umstøðurnar at vera í barnsburðarfarloyvi nógvar verri í Føroyum enn í okkara grannalondum og tað er ógvuliga viðkomandi fyri at skapa fólkavøkstur.

Fleiri útlendingar

Kanningar hava víst, at helmingurin av teimum, sum fara av landinum, koma ikki heimaftur.

Og Erika Hayfield staðfestir hóast tey øll koma heimaftur, er tað ikki nóg mikið til at tryggja fólkavøkstur í Føroyum.

Tí verður tað neyðugt at gera tað lættari hjá útlendingum at koma til Føroya.

Men hóast vit reypa okkum av at hava eina lagaligari útlendingalóg enn danir, er tað nógvar torførar hjá einum útlendingi at flyta til Føroya, enn tað mangan er hjá einum útlendingi at flyta til Dannarkar.

Føroyingar hava eina útlendingalóg, sum fevnir um øll uttanfyri Norðurlond.

- Fara tey ungu at læra, ella læra vit tey at fara, spyr Erika Hayfield, sum er forkvinna í arbeiðsbólkinum, sum skal gera tilmæli um, hvussu vit fáa fólkavøkstur aftur í Føroyum

Í Danmark hava tey eina útlendingalóg, sum fevnir um tey, ið búgva uttanfyri ES.

Vit hava eitt dømi um ein føroying, sum hevur lisið í Onglandi og sum hevur enskan maka, sigur Erika Hayfield.

Tey sleppa ikki til Føroya, fyrr enn tey hava verið saman eitt ávíst áramál. Hinvegin kunnu tey frítt búseta seg hvar sum helst í øllum Evropa.

– Hvi skulu tey so tíma at flyta til Føroya, tá ið tað er so tvørligt og tá ið alt Evropa annars liggur opið fyri teimum, spurdi Erika Hayfield.

Ikki nokk

Hon sigur, at skulu vit fáa fólkavøkstur aftur í Føroyum, er tað nógvar ymisk viðurskifti, sum skulu spæla saman

– Menn og kvinnur flyta ikki av somu orsökum. Menn hugsa nógvar um arbeiði og løn, men kvinnur hugsa meiri um at brúka sína útbúgving og sínar førleikar.

– Tí er tað ikki nóg mikið bara at útvega arbeiðspláss og so halda, at alt stendur væl til. Hevði tað verið nóg mikið, høvdu vit havt fólkavøkstur í rokárunum herfyri, men

tað høvdu vit ikki, staðfestir hon.

Erika Hayfield sigur, at tá ið ung fara undir útbúgving, hava tey ikki nakra yvirskipaða ætlan.

– Tey hava ikki nakra ítøkiliga ætlan um at flyta burtur í nøkur ár, so koma tey aftur, tí tey halda allar móguleikar opnar.

Men nettupp tað, at talan er um ungfólk, ger, at tey broytast ógvuliga nógvar og tiskil er skjótt, at Føroyar verða fjarðari og fjarðari fyri teimum

Hinvegin er myndin greið og hon er, at, sum dregur fólk heim aftur, eru familjan, vinir, netverk – og at Føroyar er eitt gott samfelag hjá børnum at veksa upp í.

– Men eitt, sum eisini eggjar teimum at flyta heim, er, at her kunnu gera mun.

– Tað er meiri lokkandi at vera ein stórur fiskur í einum lítlum akvarium heldur enn lítill fiskur í stórum akvarium.

Men tað skerst ikki burtur, at forðingarnar eru nógvar.

Ein høvuðsforðing eru bústaðarmóguleikarnar, tí útlitini til at noyðast at seta seg í skuld fyri tvær milliónir, styggir nógvar ungar familjur burtur.

– Tey vita, at flyta tey heim, verður Føroyar enda-støðin, tí tey noyðast at binda seg á hond og fót.

Hjá útisetum er somuleiðis stórur saknur í útbúgvingum, einum lestrarumhvørvi og einum fakligum umhvørvi, tá ið tey eru liðug at lesa.

Nógvar fola tað sum um at tey slókna fakliga, tá ið tey koma heim, tí her er ikki so gott fakligt umhvørvi ella fakligt netverk.

Í hesum sambandi vísti Erika Hayfield á, at einastu útjaðarar í Norðanlondum, sum hava framgongd, eru teir, sum hava útbúgvingar og universitet.

Men tað eru eisini nógvar, sum hava eina kenslu av, at flyta tey heim, skulu tey niður í løn, tí her er so nógvar dýrari at fáa tak yvir høvdið og at liva sum heild.

Gloymdir útisetar

Erika Hayfield sigur, at nógvar føroyskir útisetar ganga við eini kenslu av, at føroyska samfelagið fullkomiliga gloymir tey, tá ið tey eru farin niður.

Tey, sum lesa uttanlands, verða javnan og savnan hálð út at vitja fyrirkur og stovnar og verða dýkt undir í teldubróvum frá fyrirkurum av ymsum slag.

Hetta førir við sær, at tey, sum lesa, kunnu skjótt enda á einum spori, tey ikki ætlaðu sær.

Eitt dømi er um ein, ið fór at lesa lívfrøði, tí hann var áhugaður í fiski og ætlaði sær aftur til Føroya, men endaði við at spesialisera seg í hønarnarungum.

Erika Hayfield heldur, at ein máti kann vera at gera skipanir, sum ger tað lættari at knýta samband ímillum tann lesandi og føroyska samfelagið.

Men tað er eisini ein stórur trupulleiki, at lesandi ikki sleppa í ALS. Tað ger, at nógvar teimum verða verandi í einum útlendsum A-kassa - og so er stórur móguleiki fyri, at tey fáa starv uttanlands og

so verða tey verandi.

Men tað hevur eisini týðning, at tað verður tikið væl ímóti teimum, sum ætla at flyta heim.

– Útisetar greiddu okkum frá, at tey høvdu ringt til eina kommunu um barnaansing, men tað var ringt at fáa svar. Og einaferð fingur tey tann spurning frá kommununi um tey "virkuliga hildu, at tey bara sótu og bíðaðu til tey fluttu heim"

Erika Hayfield heldur, at her má broyting koma í.

– Ótryggari umstøðurnar eru, tess størri er vansin at útisetar sleppa ætlanini at flyta heim og tí má hugburðurin hjá almennum myndugleikum broytast, so at tey, sum vilja flyta heim, fáa eina góða móttøku.

Men so eru tað eisini nógvar, sum nevna prísir á ferðaseðlum sum eina forðing fyri at flyta heim.

Ótrúliga negativ

Harafturat heldur Erika Hayfield eisini, at hvør einstakur okkara hevur skyldu at gera sítt.

Tað er neyðugt við einum hugburðsbroyting. Tað skerst ikki burtur, at útisetar hava eina ótrúliga negativa uppfatan av Føroyum, serliga tey, sum hava verið leingi burtur.

– Og tey, sum flyta eim aftur, verða ofta spurð, hvat tey eru komin heim til til.

– Fara tey ungu at læra, ella læra vit tey at fara við at trúttu niður í tey, at her er onki verðandi stað?

Hon staðfesti eisini, at útisetar eru ómetaliga ónøgdir við føroyskan politikk. Men spurningurin eisini, at tey fola kanska ikki, at tey hava nakra umboðan á Føroya Løgtingi.

Tey hava valrætt, men halda, at skipan er tvørlig.

Hvi kunnu vit ikki gera tað lættari hjá teimum at verða umboðað á tingið, so kunnu gera sína ávirkan galdandi, spurdi Erika Hayfield.